

Megabesparingen komen op ons af: analyse van de verkiezingsprogramma's

Geschreven door Laurens Deprez

donderdag, 03 juni 2010 23:35

Op 20 mei 2010 konden we het stuk “megabesparing onvermijdelijk” van Pascal Dendooven in De Standaard lezen. Zoals de titel doet vermoeden is de analyse van de journalist dat we met zijn allen 22 miljard euro moeten besparen om een begroting op orde te krijgen voor 2015. Indien we niets doen tekent België de komende jaren telkens een begrotingstekort van 5,3% op, waardoor we steeds meer rente op onze schulden zullen moeten betalen. We staan voor inspanningen zoals ten tijde van de volmachtregeringen van Martens in de jaren '80 en het globaal plan van Dehaene in de jaren '90.

Zelfs die 22 miljard is nog optimistisch, want het planbureau schat de economische groei (en dus de belastingsbasis voor de overheid) waarschijnlijk te rooskleurig in. Waar het geld vandaan moet komen is natuurlijk de cruciale vraag waar onze samenleving de komende jaren voor staat. 22 miljard euro in 2015 komt dus neer op jaarlijks structureel 4 miljard besparen; eenmalige ingrepen zullen niet volstaan, want dan moet het geld later toch gevonden worden. Volgens het planbureau moet de oplossing vooral gezocht worden in het activeren van de mensen: in 2012 zou de werkloosheid op 13,9% pieken. Dat wil zeggen dat er op een werkende bevolking van 4,4 miljoen mensen 611 600 werklozen zullen zijn.

Wat we echter niet lezen is dat de enorme kostprijs voor de overheid van de redding van de banken de echte oorzaak is van het begrotingstekort en de aankomende soberheid. Zoals we eerder aangaven: “De banken werden gered met het geld van de overheid. De overheidsschuld gaat de volgende jaren blijven stijgen behalve als een deel van de inkomsten wordt aangewend om ze snel terug te betalen. Dit kan natuurlijk door te besparen op militaire uitgaven of via een crisisbelasting en een vermogensbelasting. Maar hiervoor moet eerst een meerderheid gevormd worden. Fundamenteel is echter het feit dat de terugbetaling van de overheidsschuld juist de banken gaat verrijken die in 2008 werden gered met het geld dat we nu terugbetalen. Deze hold-up op de openbare financiën was mogelijk dankzij de zeer lage rentevoeten van de Europese Centrale Bank waarmee de financiële instellingen goedkoop cash leenden, waarna ze deze geldsommen investeerden in staatsobligaties met een hogere en vooral variërende rentevoet.”
(<http://www.sparood.be/politiek/22172-van-regimecrisis-naar-soberheid>)

De overheden betalen dus een veel hogere rente voor het geleende geld dan de banken moeten doen aan de Europese centrale bank, en diepen zo hun overheidsschuld uit. Het gevolg daarvan was dat verzwakte overheden op hun beurt doelwit werden van speculatieve aanvallen door diezelfde financiële instellingen die ze in 2008 nog hadden gered. Niet langer de nationale overheden, maar Europa moest in de bres springen, omdat anders de monetaire unie in gevaar kwam. Op 9 en 10 mei maakte de EU 750 miljard euro vrij aan bankgaranties.

Een ding is zeker zoals we al eerder aangaven (<http://www.sparood.be/sociaal-economisch/22175-sociale-afbraak-op-griekse-wijze>). De bankgaranties van de ECB zullen moeten worden terugbetaald. Niet door de speculanten maar door de werkende bevolking. Een deel van de bankgaranties wordt mee gedekt door het Internationaal Munt Fonds (IMF), en daartegenover staan de bekende voorwaarden van dat fonds. In Griekenland werden in ruil voor de bankgaranties en overbruggingsleningen draconische besparingsplannen opgelegd, die drastisch snijden in de lonen, in pensioenen én sociale uitkeringen (soms tot meer dan 30%), terwijl ook in de publieke sector sterk wordt gesnoeid, met vele tienduizenden verloren banen tot gevolg.

Is dit wat ook in België staat te gebeuren? SP.a rood bekeek de verkiezingsprogramma's van de verschillende partijen mbt het overheidstekort, hoe dit weg te werken, en wat hun standpunten over het pensioen zijn.

De rechterzijde

De rechtse partijen CD&V, VLD, NVA, LDD en VB verschillen in wezen niet heel erg veel. Zij zijn dan ook allemaal in meer of mindere mate goed vertegenwoordigd bij het patronaat, en voeren bijgevolg een patronaat programma uit. Allemaal zetten ze in op de verhoging van de werkzaamheidsgraad. Dit wil zeggen dat meer mensen langer aan het werk moeten: de reële pensioenleeftijd ligt op gemiddeld 60 jaar, de wettelijke pensioenleeftijd op 65 jaar. Die kloof moet dicht; met andere woorden houdt dit een reële verhoging van de pensioenleeftijd in. Wat arbeidsduur betreft gaat NVA het verste: "Op sommige piekmomenten zal de werknemer dan meer uren per dag werken dan in sommige dalmomenten. Deze regeling werkt kostenbeheersend en verhoogt de flexibiliteit van de inzet van het personeel." [p.20]

Krijgen we in ruil daarvoor dan een beter pensioen? Enkel CD&V wil het minimum van het wettelijk pensioen optrekken tot 110% van de Europese armoededrempel, maar alle andere rechtse partijen hebben zelfs dat niet te bieden, enkel langer werken. Brugpensioenen dienen afschaft te worden, voor de een al wat sneller dan de andere, maar allemaal houden ze vast aan het generatiepact. Op termijn zullen enkel 40 gewerkte jaren volstaan voor een minimaal pensioen, en 45 jaren voor een volledig pensioen.

Allemaal zetten ze in op lastenverlagingen, die de schatkist nu al zoveel geld kosten, terwijl het maar de vraag is of deze lastenverlagingen werkelijk meer banen opleveren. Lasten op arbeid dienen voor CD&V, NVA en VLD zoveel mogelijk vervangen te worden door andere belastingen, bijvoorbeeld ecotaks op schadelijke producten in de vorm van een BTW. Dit komt neer op een vlaktaks die voor iedereen, arm en rijk, hetzelfde is. Een groene maatregel wordt zo dus een antisociale maatregel, terwijl de echte vervuilers ongemoeid gelaten worden. Ook willen alle rechtse partijen de notionele interestaftrek voor bedrijven verlengen, terwijl dit volgens Rudy De Leeuw reeds 4 miljard euro per jaar aan de staatskas kost.

Allemaal trekken ze de kaart van besparingen op de sociale zekerheid, en mogen de lonen niet sneller stijgen dan de lonen in de buurlanden. In die zin moeten we op onze hoede zijn voor de 5% besparingen op ministerweddes van Alexander De Croo: waarschijnlijk zegt hij dit om nadien van de gewone burgers dezelfde inspanning te vragen, kwestie dat iedereen zijn steentje bijdraagt. CD&V zegt dat ze de belastingsfraude wil aanpakken [p.40], maar drukt dat er vooral op uitgavenvlak gesnoeid moet worden aangezien de belastingsdruk al zo hoog is. Tot 2015 moet het begrotingstraject "onverminderd gerespecteerd worden, iedereen moet meebetalen maar de sterkste schouders eerst" en "de transfers in België moeten geëvalueerd worden" [p.44-45].

In die uitspraken verschilt ze niet van de andere rechtse partijen. Uit het programma van NVA: "Als er niet structureel ingegrepen wordt, daalt het begrotingstekort na 2011 niet automatisch. Zelfs niet als de economie heropleeft. Integendeel het tekort neemt bij ongewijzigd beleid nog wat toe... Bovendien zullen te verwachten oplopende rentelasten ons binnenkort opnieuw parten beginnen spelen. Als we een schuldexplosie en de daaraan gekoppelde rentesnieuwbal willen vermijden, zijn aanzienlijke ingrepen vereist... Enkel een geloofwaardig engagement om via een orthodox meerjarig begrotingsprogramma de staatshuishouding eindelijk op orde te brengen ... De uit de hand gelopen groei van de primaire uitgaven op federaal niveau moet ingetoomd worden. Eventuele conjuncturele meevallers de volgende jaren zullen geen aanleiding geven tot een tijdelijke afzwakking van de sanering: we houden een trendmatig structureel begrotingsbeleid

aan.” [p.59-60]

Ze bepleiten ook allemaal een verschuiving van sociaal-economische bevoegdheden van het federale niveau weg naar het Vlaamse niveau. Met name de splitsing van het arbeidsmarktbeleid komt steeds terug zodat men met het activeren van werklozen kan beginnen: snellere sancties, meer sancties, meer opvolging. De uitkering moet worden aangewend als drukingsmiddel, de afname van uitkeringen versterkt. De belastingen op lagere inkomens moeten worden verlaagd zodat werken lonend wordt. In plaats van jobzekerheid moet men werkzekerheid krijgen: de flexibiliteit moet sterk verhoogd worden. Met name de NVA en het VB willen ook de vennootschapsbelasting op Vlaams niveau brengen. Een vennootschapsbelasting op Vlaams niveau is een de facto verlaging: momenteel hebben de rechtse partijen CD&V (31) + Vlaams Belang (21) + VLD (21) + NVA (16) + Lijst Dedeker (8) samen 97 zetels van de 124 zetels in het Vlaams parlement, dat is een meerderheid van 78%. Vlaamser betekent dus rechtser, terwijl het afschaffen van de wachtlijn en het verkorten van uitkeringen in de tijd een garantie op armoede zal zijn indien de cijfers mbt werkloosheid van het planbureau kloppen.

Een modernisering van het arbeidsrecht wordt ook vermeld, maar niet specifiek ingevuld. Dat laatste kan gaan van de rechtspersoonlijkheid voor vakbonden tot een versoepeling van het ontslagrecht, we hebben er het raden naar. Enkel het VB is duidelijk, en wil dat vakbonden een rechtspersoonlijkheid krijgen [p.24]

CD&V

(<http://verkiezingen.cdenv.be>)

VLD

(<http://www.vld.be/?type=themas&id=52>)

NVA

(http://www.n-va.be/files/default/nva_images/documenten/verkiezingsprogramma%20N-VA%202010.pdf)

Vlaams Belang

(<http://www.vlaamsbelangwilrijk.be/files/Verkiezingsprogramma2010.pdf>)

Lijst Dedeker

(http://www3.lijstdedeker.com/docs/LDD_Campagne_10-puntenplan.pdf)

De Linkerzijde

Aan de linkerzijde van het spectrum, SP.a en Groen, zien we ook grote gelijkenissen.

Beide partijen zetten sterk in op de bestrijding van de fiscale fraude. Volgens Groen zou het terugbrengen van de fraude tot een Europees gemiddelde in België goed zijn voor een imposante 10 miljard euro extra inkomsten [p.25]. In België wordt de fiscale fraude in totaal op 30 miljard euro geschat. Beide partijen willen ook de notionele interest koppelen aan jobcreatie.

De vennootschapsbelasting moet KMO vriendelijk worden voor Groen en SP.a.

Groen wil ook, net als de SP.a, een belasting op de opbrengsten uit grote vermogens: “Door deze vermogenswinstbelasting sterk progressief te maken en ze te koppelen aan de afschafing van de roerende en onroerende voorhefing, zal de invoering ervan een gevoelige belastingsverlaging betekenen voor zowat drie kwart van de bevolking. Bij de concrete uitwerking van deze vermogenswinstbelasting stellen we als doel dat enkel de 15% rijksten meer zullen betalen dan voorheen. Deze belasting zal tussen de 1 en 3 miljard euro opleveren, afhankelijk van de gekozen

modaliteiten.” [p.28] Dit is natuurlijk goed, al maken we ons de bedenking dat het moeilijk zal zijn om precies te bewijzen waar welke vermogenswinst vandaan komt, los van de honderden trucjes die de vermogende klasse in ons land altijd rijk geweest is om belastingen te ontduiken. Een echte vermogensbelasting lijkt ons in die zin efficiënter.

Groen is als enige partij bereid om in te zetten op het afkomen van de winsten van de energiesector, en is ook de enige partij die een voorstel doet tot beteugeling van de toplonen en gouden parachutes.

Groen wil ook de belastingen hervormen: de bestaande (para)iscale heffingen omvormen tot een algemene sociale bijdrage gehoffen op alle werkelijke inkomens (ook uit vermogens) met een vrijgesteld minimum per gezin. Dit moet mee de sociale zekerheid financieren. [p.28] Een andere maatregel ter versterking van het budget is een taks op financiële beurstransacties met een heffing van 0,5%. [p.29]

SP.a ziet dan weer meer heil in de winsten op bankparticipaties na het redden van de banken. Die moeten naar het zilverfonds worden overgeheveld. Het is echter maar zeer de vraag of we het geld dat naar de banken is gegaan ooit gaan terugzien: volgens Trends heeft de overheid momenteel meer dan 1 miljard euro verlies op de participatie in Dexia aandelen; bijna twee derde van de investering ging al in rook op. De federale overheid, de gewesten en de Gemeentelijke holding snelden in oktober 2008 Dexia ter hulp. Zij legden voor bijna 253 miljoen aandelen in totaal 2,5 miljard euro op tafel, dus tegen een prijs van 9,9 euro per aandeel. Die aandelen waren begin mei nog maar 3,60 euro of, voor het ganse pakket, 908 miljoen waard. Dat komt overeen met een negatief rendement van 64 procent.

Ook de investering van België in BNP Paribas is nog niet rendabel. De federale overheid ruilde in oktober 2008 driekwart van Fortis Bank voor een belang in de Franse groep. Begin dit jaar had de staat, dankzij de remonte van het BNP Paribasaandeel, uitzicht op een meerwaarde. Maar de koers van de BNP Paribas viel sindsdien terug tot minder dan 48 euro. Ten opzichte van de instapkoers - en rekening houdend met de kapitaalverhoging die de Fransen intussen doorvoerden - is het rendement op de investering meer dan 10 procent negatief. [Trends, 17 mei 2010]

Over banken gesproken, Groen wil als enige partij dat er een overheidsbank komt: “onze economie heeft ook nood aan een overheidsbank, die spaargelden in alle veiligheid beheert, en die met de ingezamelde spaargelden de lokale economie aan goedkope kredieten helpt. Zo’n overheidsbank is een belangrijke speler in de inanciering van KMO’s en kan via haar kredietbeleid helpen de transitie naar een duurzame economie te realiseren.” [p.10]

De SP.a bepleit dan weer de zogenaamde volkslening: er staat veel geld op de spaarrekeningen nu dat niet gebruikt wordt. De overheid leent dit van de private banken tegen een iets hogere interest dan de rente op de spaarboekjes. Vervolgens leent de overheid dit terug uit aan een lagere interest voor maatschappelijke projecten. [p.24] Dat dit een handig winstje voor de banken zal opleveren, en een extra kost voor de staat in de vorm van interest, lijkt ons voor de hand liggend. Daarom pleit SP.a rood voor een echte overheidsbank waar mensen veilig hun geld kunnen onderbrengen en waar de winst echt in de economie kan geïnvesteerd worden.

Er zijn echter ook veel overeenkomsten met de rechterzijde. Zowel Groen als SP.a willen een groene fiscaliteit invoeren door een heffing op schadelijke producten, een ecotaks. Zoals gezegd komt dit neer op een vlaktaks en is deze associële maatregel in een groen jasje verpakt zonder de echte vervuilers aan te pakken. Dat geld moet dan dienen voor jobs te creëren via lastenverlagingen. Volgens de groenen zal dit 50 000 banen opleveren [p.14]. Dit lijkt erg mooi, maar we moeten er wel bij zeggen dat geen enkele economische studie ooit een lineair verband tussen lastenverlagingen en jobcreatie heeft kunnen bewijzen. Vast staat wel dat lastenverlagingen

voor bedrijven de winsten fors verhogen. Ook SP.a zet in op lastenverlagingen, concreet gaat het om een totale lastenverlaging van 1% van het BNP, of 3,3 miljard. [p.9] Deze cadeaus aan het patronaat zullen niet meteen het gat in de begroting dichtrijden. Dat kleine beetje geld dat de lagere inkomens zullen winnen zullen wel vertaald worden in forsere besparingen op de sociale zekerheid. Andere voorstellen uit het SP.a programma: “De werkgeversbijdragen moet verlaagd worden tot onder de 30% en deze lastenverlaging dient gekoppeld te worden aan jobbehoud en opleiding. Ook moeten de loonlasten voor oudere werknemers en hoger opgeleiden omlaag. [p.14-16]

Net zoals de rechtse partijen pleitten beide linkse partijen exact hetzelfde voor een verhoging van de feitelijke pensioenleeftijd door werklozen te activeren en mensen langer aan het werk te houden. Met name Groen is hier net als de NVA zeer expliciet over: “De gemiddelde feitelijke pensioenleeftijd ligt vandaag net onder 60 jaar. Dat laat zeer veel ruimte om langer te werken zonder verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd.” [p.33] In ruil daarvoor zijn ze wel bereid de pensioenen te verbeteren. De groenen willen een verhoging van de minimumpensioenen en van de inkomensgarantie voor ouderen zodat het inkomen van alle gepensioneerden boven de Europese armoedegrens uitkomt. SP.a bepleit een versterking van zowel de wettelijke eerste pijler als de tweede pijler: “op termijn moet deze tweede pijler een stijging van 5-10% van het pensioen betekenen.” [p.4]

Groen

(http://www.groen.be/uploads/programma/Groen_verkiezingsprogramma_2010.pdf)

SP.a

(http://www.s-p-a.be/media/uploads/programs/00_Volledig_kiesprogramma.pdf)

Besluit

De eerste zaak die meteen opvalt is dat alle partijen, ook de linkse, pleiten voor langer werken: niet door aan de pensioenleeftijd te komen, maar wel door de feitelijke pensioenleeftijd op te trekken. Er is dus geen enkele partij die weerwerk biedt aan de analyses van het planbureau, De Standaard of de Nationale Bank (interview met Guy Quaden in Knack): zij hebben geen enkel antwoord op deze aanval op ons sociaal zekerheidsmodel en denken de kosten van de vergrijzing en het overheidstekort op de werkende bevolking te moeten verhalen.

De oplopende overheidstekorten zijn echter in de eerste plaats het gevolg van de private schulden die de voorbije jaren zijn overgenomen van de banken. Met de woorden van KUL-professor Paul De Grauwe: “De belangrijkste reden voor de explosie van de overheidsschuld is dat regeringen hun schuld hebben vergroot voor de redding van de private sector en de financiële instellingen in het bijzonder”. [De Grauwe, P. When financial markets force too much austerity. CEPS Commentary. 6 May 2010. <http://www.ceps.eu/book/when-financial-markets-force-too-much-austerity>]

Als we dan gaan kijken naar het begrotingstekort dan zien we dat alle partijen inzetten op lastenverlagingen voor bedrijven. Ze hopen hier jobs mee te creëren, hoewel nooit bewezen is dat lastenverlagingen ook effectief tot jobs leiden. Iedereen wil ook belastingen verminderen voor personen. Om dit te financieren zien wij echter wel verschillen tussen partijen, op het langer laten werken na dan. Groen, SP.a en CD&V willen de fiscale fraude aanpakken, iets dat we bij andere partijen niet lezen. NVA, VB en LDD willen dan weer vooral fiscale bevoegdheden naar Vlaams niveau overhevelen, iets wat VLD ook niet van de hand wijst. Alle partijen behalve VB en LDD spreken zich ook voor groene belastingen op vervuilende producten, wat in feite neerkomt op een vlaktaks. Een belasting op vermogenswinsten en beurstransacties vinden we enkel terug bij de linkse partijen SP.a en groen. Groen en SP.a willen de notionele interestaftrek ook koppelen aan jobcreatie en jobbehoud, de andere partijen willen de notionele interest zonder meer behouden.

Enkel groen doet voorstellen om de toplonen te belasten, de winst van electrabel te belasten, en een openbare bank in te stellen. Alle partijen stellen duidelijk of tussen de regels dat er zal moeten worden bespaard in de sociale zekerheid, op groen en SP.a na.

Globaal kunnen we stellen dat indirecte groene belastingen en een verlenging van de loopbaan bijlange na niet genoeg zullen zijn om de benodigde financiële inspanning te doen. Zeker niet als alle partijen ook lastenverlagingen voor bedrijven en belastingsverminderingen beloven. In andere landen worden de debatten rond een verhoging van de pensioenleeftijd, een bevrozing van de lonen, forse besparingen in gezondheidszorg en onderwijs, het verkorten en verminderen van werkloosheidsuitkeringen, het versoepelen van ontslagrecht, het afbouwen van stelsels als de 13e maand,... bediscussieerd, en volgens ons zal het na de verkiezingen ook in België die richting uitgaan, wie er ook aan de macht is. De SP.a moet van al deze dingen duidelijk breekpunten maken indien zij in een besparingsregering zou stappen, maar volgens ons zou het veel beter zijn om samen met de vakbonden oppositie te voeren tegen de aankomende sociale storm.

SP.a rood eist alvast het aanpakken van de 20 miljard euro aan fraude, het afschaffen van de notionele interest, het invoeren van een vermogenbelasting, en een openbare bank die de economie stimuleren kan geven en het spaargeld van de mensen beveligen. Maatregelen als het stopzetten van speculatie op overheidsleningen, Credit Default Swaps en andere afgeleide beleggingsproducten moet worden genomen. Ook is er nood aan een vermogenskadaster om de controle op de kapitaalbewegingen te vergroten en een echte belasting op vermogens in de hele Unie mogelijk te maken. Dit zijn allemaal stappen in de richting van de uiteindelijke nationalisatie van de financiële sector.